

Miret i Sans publicava els resultats de la seva recerca sobre el *Memorial* el 1908 a *Documents en langue catalane (haute vallée du Sègre, XIe-XIIIe siècles)*. New York; Paris: [s.n.], 1908. Separata de: *Revue Hispanique*, tome XIX. Aquest document continua despertant interès als investigadors.

Miret s'interessà pels orígens de la llengua catalana i aplegà un conjunt de pergamins que mostren el català arcaic i que són una font documental extraordinària per a l'estudi de la llengua en època medieval. Miret va publicar diferents articles sobre el tema, destaca l'"Aplech de documents dels segles XIè i XIIè per a l'estudi de la llengua catalana", *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, Tomo VI (1911-1912), del qual provenen la majoria dels exemples que es mostren, i on es poden observar alguns mots en català.

IV. L'obra historiogràfica (1)

L'estudi dels inicis de la llengua catalana i de la història de l'edat mitjana a Catalunya menà sempre la recerca de Miret i Sans. La seva investigació se centrà en el període que abasta des de l'època comtal fins als segles XIV i XV. Inicià el seu treball amb l'estudi del comtat de Pallars i esdevingué també un gran coneixedor d'altres contrades pirinenques. L'interès per la recerca històrica el duqué a estudiar nombrosos fons documentals nacionals i estrangers. Com a expert en el patrimoni documental i en els centres arxivístics catalans, moltes de les seves descobertes encara tenen una significació cabdal.

En la seva producció es poden diferenciar les obres que incorporen accents romàntics de l'escola catalanista, i les que incideixen en l'edició de fons documentals, de tendència positivista tardana. Les seves publicacions abasten més de cent vint-i-cinc referències, entre llibres, articles per a revistes especialitzades –publicà a la majoria de revistes erudites de l'època– i informes tècnics encarregats per l'Institut d'Estudis Catalans sobre els arxius i biblioteques del país, o sobre el patrimoni arquitectònic, i que elaborà en col·laboració amb Antoni Rubió i Lluch, Jaume Massó i Torrents, Josep Puig i Cadafalch, Guillem Maria de Brocà i Pere Coromines.

Entre els seus estudis sobresurt el dedicat a l'orde del Temple i de l'Hospital de Sant Joan de Jerusalem a Catalunya, l'obra més rellevant i encara de consulta indispensable, en paraules de Josep M. Sans i Travé.

V. L'obra historiogràfica (2)

De metodologia positivista, Miret i Sans donava una gran importància a la base documental i la redacció de monografies especialitzades. Alhora es plantejava qüestions historiogràfiques i admetia que la història no es podia limitar a la "simple narració del regnats o als fets estrictament polítics", però afirmava que tampoc es podia negligir l'estudi de les personalitats excepcionals.

Entre els seus treballs es poden destacar els dedicats als itineraris reials –en fou pioner al nostre país– i a l'estudi de les comunitats jueves a Catalunya. Gran coneixedor de les cases nobiliàries i comtals catalanes i de la seva expansió a Occitània, no oblidava pas l'estudi de la societat a través de l'anàlisi dels processos judicials. Sobre el món literari s'interessà per la vida i obra de diversos trobadors, i també sobre la figura de Ramon Llull.

Tingué una preocupació constant per mostrar la relació de la història de Catalunya amb la d'altres països europeus, i això el va dur a múltiples contactes amb estudiosos francesos i italians. Col·laborà en revistes franceses com la *Revue Hispanique* –amb una intensa relació epistolar amb Raymond Foulché-Delbosc– *Le Moyen Âge* o la *Revue des Études Juives*, on publicà diversos articles en col·laboració amb Moïse Schwab.

VI. Joaquim Miret i Sans: estudis i semblances

La figura de Joaquim Miret i Sans ha estat objecte de múltiples estudis. No només la historiografia posterior li ret reconeixement, també els seus contemporanis donen una imatge genuïna de la persona i l'investigador.

Horari de visita

De dilluns a divendres, de 9 h a 20 h
Dissabtes, de 9 h a 14 h

Biblioteca de Catalunya

Carrer de l'Hospital 56 - 08001 - Barcelona
Tel. 93 270 23 00 - A/e: bustia@bnc.cat

JOAQUIM MIRET I SANS (1858-1919)

Una vida dedicada al
patrimoni català

del 18 de desembre de 2019
al 22 de gener de 2020

Biblioteca
de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

www.bnc.cat

Joaquim Miret i Sans (1858-1919)

Una vida dedicada al patrimoni català

Aquest any es commemora el centenari de la mort de Joaquim Miret i Sans (Barcelona, 1858-1919), historiador i membre fundador de l'Institut d'Estudis Catalans. Nom indubtablement associat a les *Homilies d'Organyà*, passa més inadvertit fora de l'àmbit acadèmic. En aquest sentit, la Biblioteca de Catalunya vol contribuir a la seva memòria amb aquesta exposició on es pot veure obra seva publicada, dietaris de viatges, correspondència, dibuixos i documents provinents del seu llegat patrimonial.

Miret i Sans es va formar en dret, tot i que va dedicar la seva vida a la recerca històrica de la llengua i de la Catalunya medieval. Fou un personatge curiós, viatger i apassionat del patrimoni català. Explorà arxius de diferents indrets amb enèrgic entusiasme i analitzà primitius pergamins amb l'objectiu de recollir testimonis de la parla catalana popular. El seu afany intel·lectual el conduí a la descoberta de les *Homilies d'Organyà*, el text literari més antic escrit en català, datat al voltant de 1203, i del *Memorial de greuges* de Guitard Isarn, d'entre els anys 1080-1095, escrit en llatí i en català, un document també cabdal per a l'estudi de la llengua catalana, juntament amb altres textos de notable interès. Aquestes troballes i adquisicions fetes a la parròquia d'Organyà a principis del segle XX ingressaren a la Biblioteca de Catalunya. Actualment, el conjunt de pergamins d'Organyà provinent del seu llegat està disponible a través de la Memòria Digital de Catalunya.

Miret i Sans fou molt actiu en l'àmbit acadèmic, i entre les entitats més destacades, fou membre i secretari de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, membre fundador de l'Institut d'Estudis Catalans, soci del Centre Excursionista de Catalunya i de l'Ateneu Barcelonès. Publicà estudis sobre l'edat mitjana, sobre l'orde del Temple i s'interessà també per la comunitat jueva d'època medieval.

El llegat de Miret i Sans mereix un profund reconeixement de totes les generacions per la seva acció en favor de la llengua i cultura catalana.

Núria Altarriba, Unitat Bibliogràfica
M. Àngels Sanllehy, Secció de Reserva Impresa i Col·leccions Especials

I. Joaquim Miret i Sans

Joaquim Miret i Sans va néixer a Barcelona el 1858, fill d'una família benestant. El 1881 es va llicenciar en Dret per la Universitat de Barcelona i l'any següent es doctorava a Madrid amb una tesi sobre els *Usatges*. L'any 1892 va iniciar, en col·laboració amb Francesc Carreras i Candi, una investigació històrica sobre el comtat de Pallars, que el va dur a una recerca arxivística de gran abast. Fou a més a més un gran coneixedor d'arxius d'altres llocs, com ara París, Madrid o Sevilla. El 1900 ingressà a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona i en va esdevenir el secretari, responsable del seu butlletí, en el qual va reintroduir l'ús del català. El 1907 fou un dels membres fundadors de l'Institut d'Estudis Catalans, on va desenvolupar una gran activitat. Per una part hi col·laborà en la crònica històrica i en nombroses notes bibliogràfiques publicades per l'entitat, i per altra redactà informes notables sobre els arxius catalans, o sobre les obres a realitzar al Palau de la Generalitat. Va ser també un dels organitzadors del I Congrés d'Història de la Corona d'Aragó. Era una persona elegant, seriosa i metòdica, "de tracte modest i amable i de conversa sempre amena", segons Ferran Valls i Taberner. La seva passió pels viatges va contribuir a la seva formació i al coneixement directe de molts llocs d'Europa, Orient Mitjà i Nord d'Àfrica. Fou soci, entre altres entitats, del Centre Excursionista de Catalunya i de l'Ateneu Barcelonès. Pel seu prestigi i trajectòria rebé el reconeixement de diverses institucions científiques. El 1916 la República Francesa l'honorà amb el títol d'*officier d'instruction publique*. Va morir a Barcelona l'any 1919. Els llibres i documents històrics que posseïa els va llegar a la Biblioteca de Catalunya.

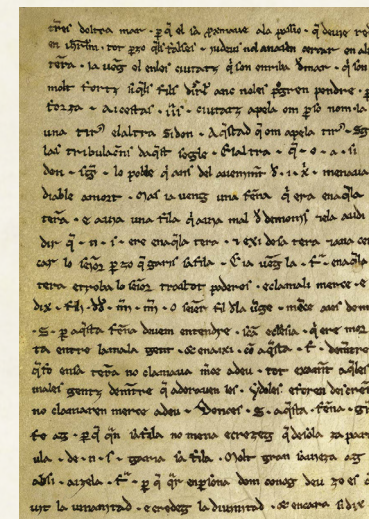
Descobridor i editor de les *Homilies d'Organyà*, s'interessava per l'estudi de la llengua viva a la Catalunya medieval. Molt atent a les qüestions lingüístiques, signà les *Normes ortogràfiques* aprovades per l'Institut d'Estudis Catalans el 1913, però mostrà el seu desacord amb la reforma que se'n feu el 1917.

II. Les *Homilies d'Organyà*, ca. 1203

"Viernes 1º setiembre [1905]: Salimos en tartana particular, que cuesta por tres asientos y equipaje 10 pesetas, á las 5 y media de la mañana, y llegamos á Orgañá a las 8, hospedándonos en la Fonda de Can Casaca. Visitamos al parroco ó economo D. Buenaventura Riba y Dallarés Pbro. andorrano; inspeccionamos los numerosos pergaminos del archivo de la antigua colegiata, en los que abundan los de la familia señorial de Caboet. Saco fotografias de la iglesia y calles del pueblo rodeado de gran gentío." Fons Miret i Sans. Dietaris 1901-1910. Capsa 1/5.

Joaquim Miret i Sans descobrí l'any 1905, en el viatge al Pirineu, el primer text literari en català més antic conegut fins aleshores i fins a l'actualitat, les *Homilies d'Organyà*. El 1907 sortia publicat el seu estudi, amb un annex: "El més antig text literari escrit en català: precedit per una colecció de documents dels segles XIè, XIIè i XIIIè", *Revista de Bibliografia Catalana*, IV (1904 [1907]), núm. 7, p. 5-47, 215-220.

Miret va procurar que el còdex fos adquirit per la Junta Municipal de Museus i Belles Arts al rector de la parròquia, i el 1907 es comprava per vuitanta-cinc pessetes. Així ingressava el manuscrit al Museu de Belles Arts, situat al Parc de la Ciutadella, fins que el 1913 l'Institut d'Estudis Catalans feia una permuta amb el Museu a canvi d'unes peces personals del poeta Jacint Verdaguer. El 1914 la Biblioteca de Catalunya obria les seves portes al públic i mostrava en una exposició les peces més rellevants de la col·lecció, entre les quals hi havia les *Homilies*. Des d'aleshores que honoren les col·leccions de la Biblioteca de Catalunya.

Les *Homilies d'Organyà*

III. Miret i Sans i la llengua catalana

El *Memorial de Greuges* de Guitard Isarn, escrit en llatí i en català, és un document valuós per a l'estudi de la llengua catalana i la història de Catalunya. Es tracta d'un testimoni cronològicament anterior a les *Homilies*, segons la datació de Miret, basada en el seu profund coneixement dels nobles mencionats en el document. Fou localitzat l'any 1905 a la canònica de Santa Maria d'Organyà, com també les *Homilies* i uns cinc-cents pergamins més, un llegat excepcional per a la cultura catalana.

(Continua darrere)